

Nem akartak hadügyminiszter látni?

Révész Tamás

MTA BTK Trianon 100 MTA-Lendület Kutatócsoport

Budapest, 2022. október 8.

Az előadás szerkezete

Hazatérés és leszerelés 1918-ban

- Fegyelmezett vagy fegyelmezetlen?
- Hogyan zajlik a leszerelés és ki hajtja végre?

Mozgósítás az első világháború után

- A Károlyi-kormány sikertelen mozgósítása
- A Tanácsköztársaság sikeres mozgósítása

Nemzeti háború? A Nyugat-Magyarországi felkelés

- Kik a Rongyos Gárdisták?

Hagyományos hadtörténetírás

Tábornok nézőpontja

A katona nem cselekvő

Ideológiai motiváció

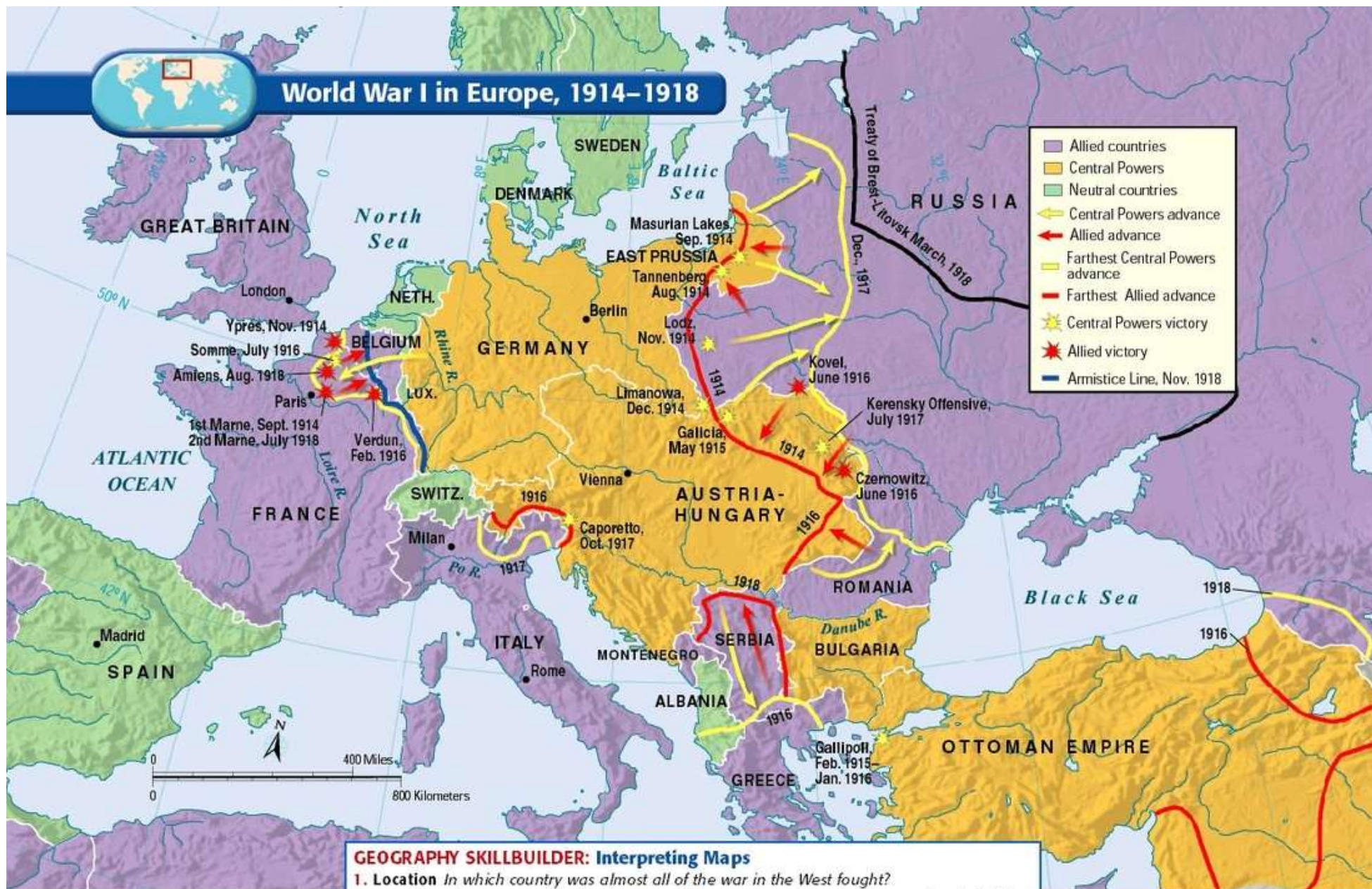
Az új hadtörténetírás

Közkatonák nézőpontja

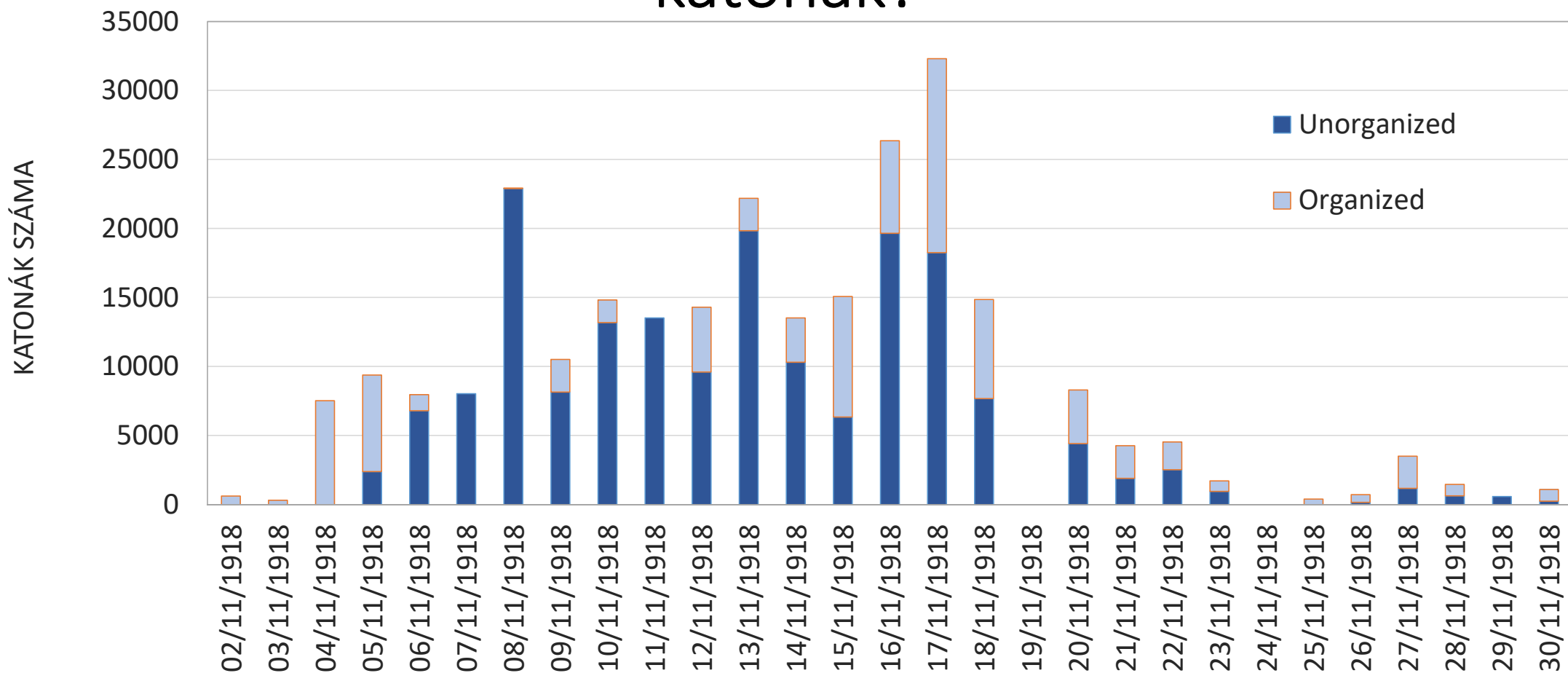
Katonák cselekvők

Társadalom és
kultúrtörténet

Hazatérés és Leszerelés I. Mikor tértek haza a katonák?

Az osztrák-magyar csapatok hazatérése

- Inkább fegyelmezett
 - Olasz front
 - Francia front
- Inkább fegyelmezetlen
 - Ukrajnai megszálló csapatok
 - Balkáni front
 - Hátország

„Fegyelmezett” hazatérés

Bécs, Ostbahnhof

Klagenfurt, Hauptbahnhof

Leszerelés. Állam és társadalom

Leszerelés és mozgósítás 1918-ban

HONVÉD KERÜLET	LESZERELT KATONÁK	FELSZERELT KATONÁK	FELSZERELT KATONÁK % ARÁNYA A LESZERELTEKHEZ KÉPEST
Budapest	223,523	13,568	6,1%
Szeged	67,091	4,827	7,7%
Pozsony	120,496	8,531	7,1%
Kassa	119,068	8,654	7,3%
Kolozsvár	50,420	2,050	4,1%
Összesen	579,790	37,630	6,5%

Miért nem sikerül a Károlyi-kormány mozgósítása?

Román és szerb megszállás

Nemzetiségi ellentétek

Gyenge államigazgatás

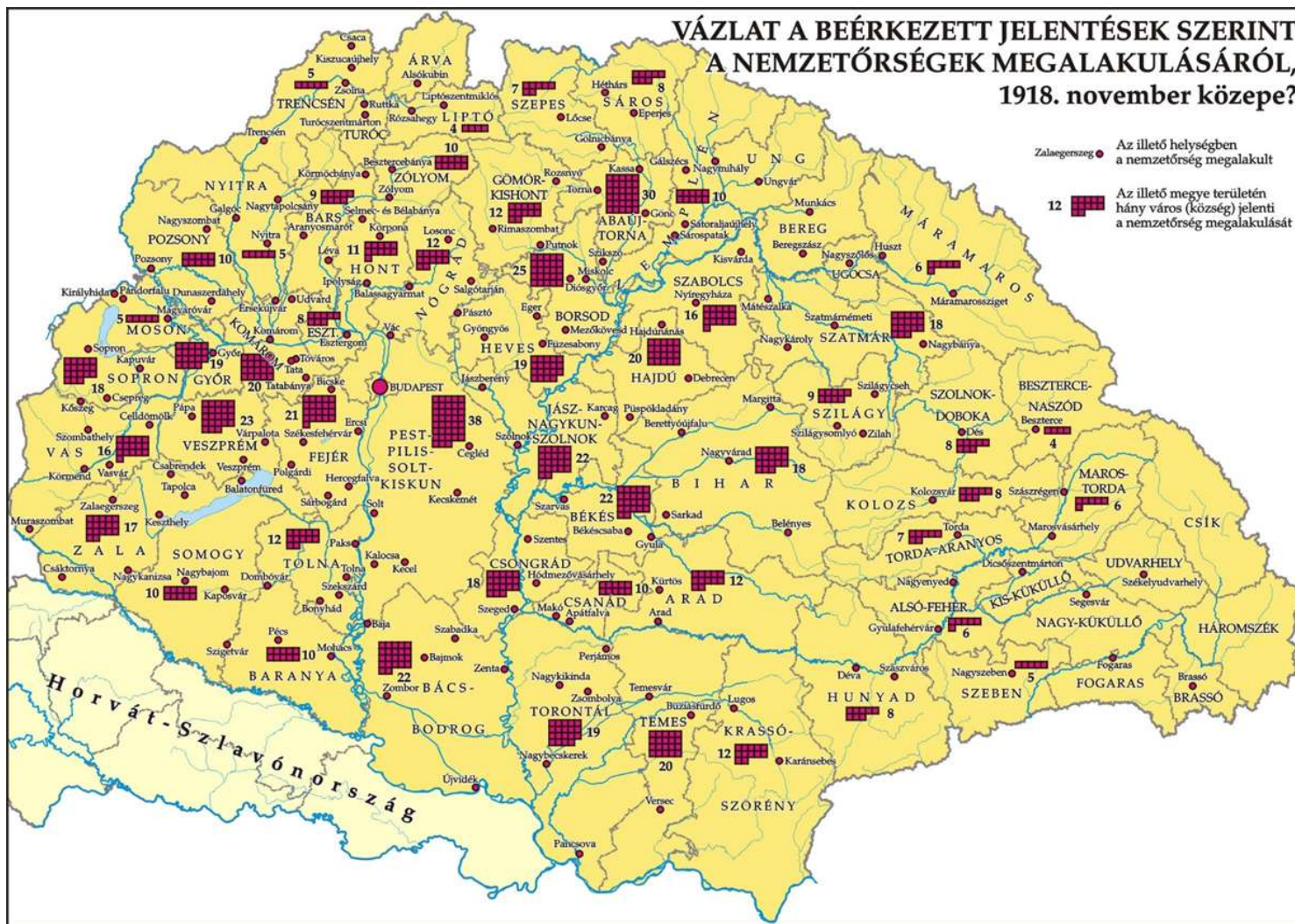
Falusi közösségek bizalmatlansága

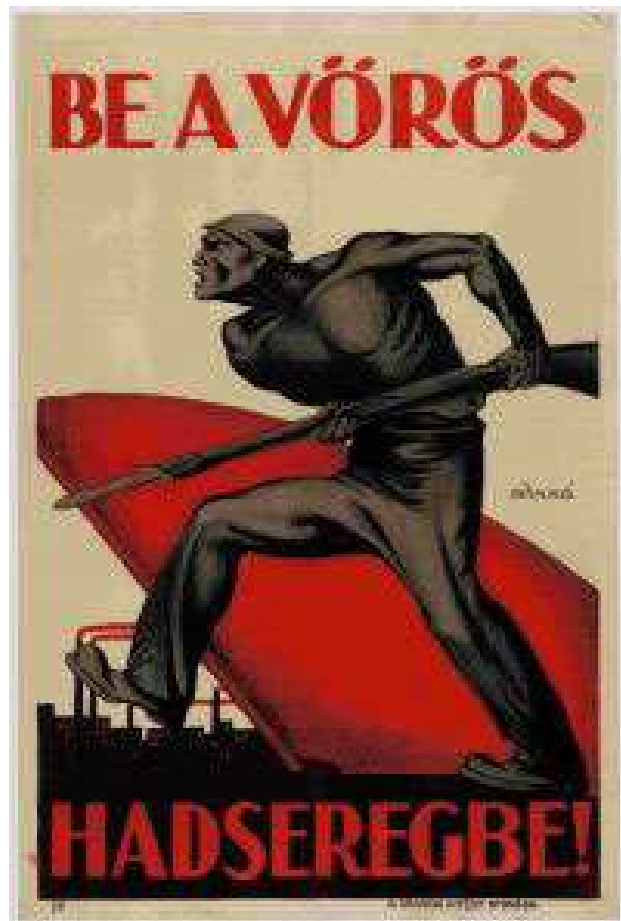
**VÁZLAT A BEÉRKEZETT JELENTÉSEK SZERINT
A NEMZETŐRSÉGEK MEGALAKULÁSÁRÓL,
1918. november közepe?**

Zalaegerszeg ● Az illető helységben
a nemzetőrség megalakult

12 ■ Az illető megye területén
hány város (község) jelenti
a nemzetőrség megalakulását

A Tanácsköztársaság mozgósítása. Propaganda I.

Tanácsköztársaság mozgósítása. Propaganda II.

Szlovákok

- Fejletlen népek felvilágosítása

Románok és szerbek

- Erőszakos barbárok
- „a román hadsereg hagyományos szokásához híven [rögtön] megállott, mert fegyveres erővel találta magát szembe”

Mozgósítás a fővárosban

Szakszervezeti mozgósítás

- Önálló lajstromozás
- Szakszervezeti káderek

Nagyüzemi mozgósítás

- Üzemi gyűlés a nagyobb gyárakban
- Önálló munkásezredek

Mozgósítás vidéken I. Intézmények

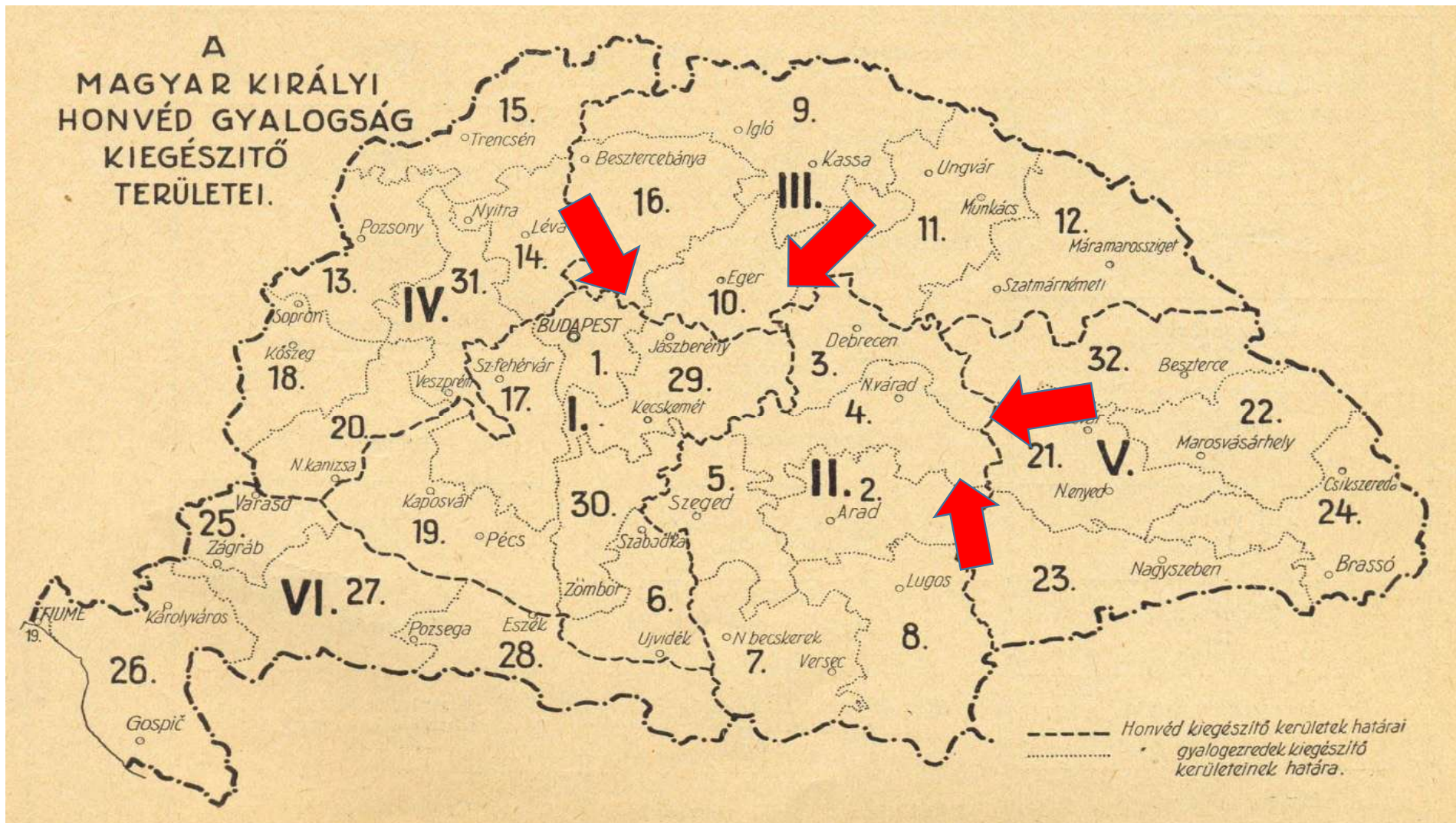
Szakszervezetek

Középiskolák

Mozgósítás vidéken II. Menekültek

Miért sikeres? Önkéntesség és kényszer

Intenzív propaganda

„Middle man” hatás

Megtámadottság érzés

Csoportnyomás

Foglalkoztatás

Lakhatás

Élelmiszerellátás

A mozgósítás korlátai

Rendfenntartó egységek problémái

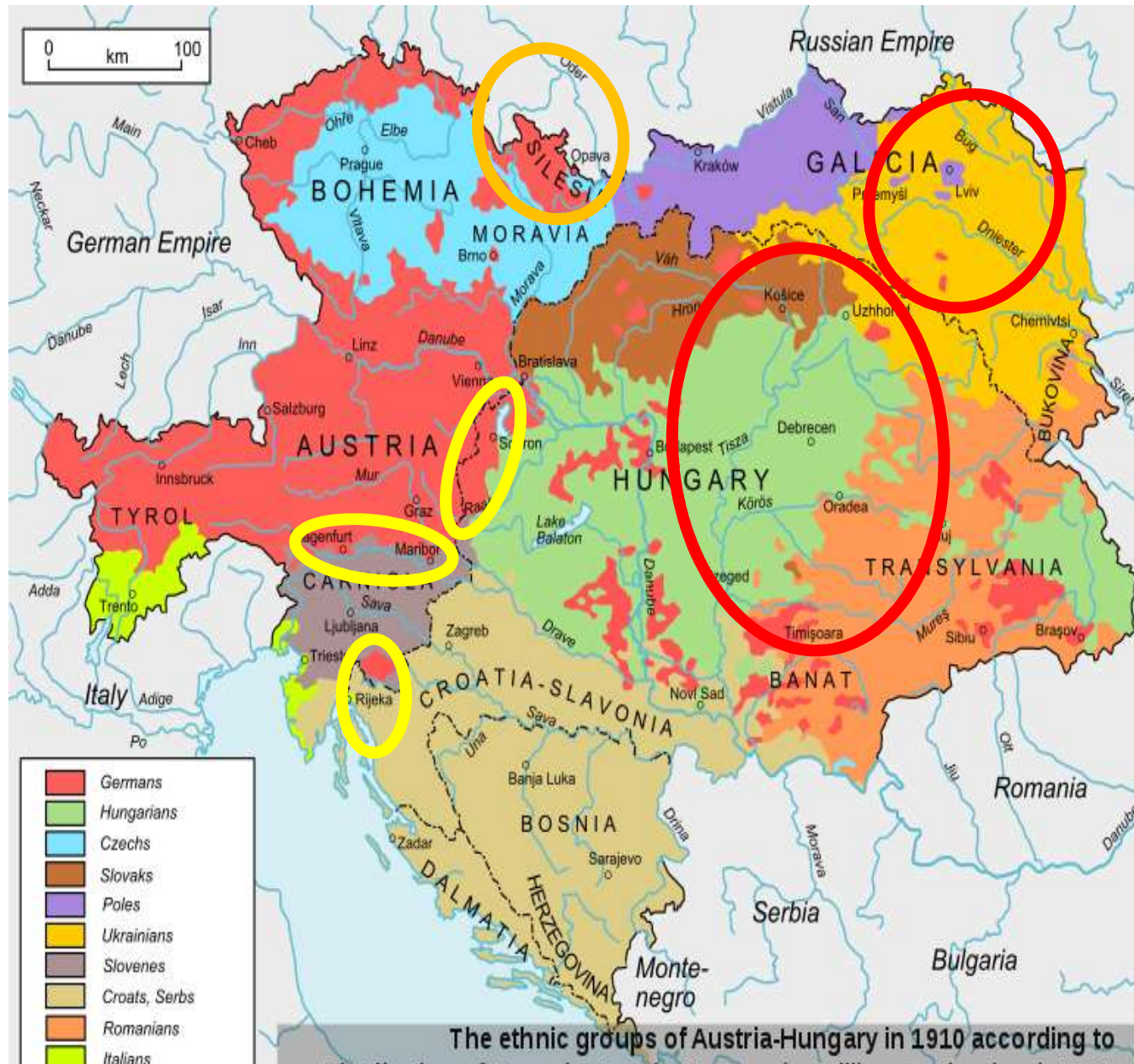
- Frontszolgálat

Helyi mozgósítás problémái

- Regionális ellentétek (Dunántúl vs. Alföld)
- Menekült alakulatok (Felvidék vs. Kelet-Magyarország)

Szakszervezeti mozgósítás problémái

- Civil mentalitás
- Ellátási problémák a hátsószágban
- Aránytalan áldozatvállalás

A “felkelők” társadalmi háttere

Különítményes csoportok (1800-2000 fő)

- Héjjas Iván és a kecskeméti különítményesek
- Szegedi különítményesek

Menekültek (300-1000 fő)

- Soproni főiskolások (Leicht Ottó, a “román” főhadnagy)
- Erdélyi menekültek

Helyi védelmi erők (100-200 fő)

- Gebhardt Pál és az ÉME helyi szervezetei
- Középiskolás diákok

Baron Pál Prónay

Köszönöm a figyelmet!

Revesz.Tamas@abtk.hu